

JORNADA DE TANCAMENT: DE LA PRESÓ A LA COMUNITAT

Redacció: Esther de la Encarnación



Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Edifici històric de la Universitat de Barcelona, 21 d'octubre de 2017
(Gran Via de les Corts Catalanes, 585, 08007 Barcelona)

Acte realitzat amb la col·laboració de:



El projecte de recerca *“De la presó a la comunitat”*, desenvolupat amb el suport del Programa RecerCaixa 2014 i realitzat entre els anys 2015 i 2017 ha tingut com a objectius, en primer lloc, conèixer l'experiència del retorn a la comunitat de persones que han passat per presó i, en segon lloc, explorar si l'acompanyament per part d'un mentor no professional pot millorar les perspectives de reinserció de les persones que surten de presó sense acompanyament.

Aquesta jornada, realitzada a l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona el 21 d'octubre de 2017, pretén mostrar l'evolució del projecte una vegada finalitzat el treball de camp, plantejar els passos següents que es duran a terme i debatre, a partir de les experiències de participants i mentors, sobre la sortida de presó, la reinserció i el paper de la societat en tot aquest procés.

El document que es presenta a continuació constitueix una síntesi dels temes tractats i dels aspectes més rellevants de la jornada per oferir a aquelles persones que no han pogut assistir un esquema de les idees principals i, alhora, aproximar la tasca realitzada a altres persones interessades.

La jornada ha comptat amb l'assistència de més de 70 persones entre participants, mentors, coordinadors, equip de recerca, convidats i acompanyants.

PROGRAMA

10.30 – 11.00h. Arribada i lliurament de certificats

11.00 – 11.30h. Benvinguda

Fàtima Llambrich, periodista de Televisió de Catalunya (TV3)
Josep Cid, codirector del projecte “De la presó a la comunitat” (UAB)
Natxo Pardo, representant de les entitats col·laboradores
Domènec Espriu, vicerector de recerca (UB)

11.30 – 11.45h. Visualització del vídeo “De la presó a la comunitat”

11.45 – 12.45h. Taula rodona

Raúl Ayala, participant
Vicenç Garcia, mentor
Luis Fernando Marín, participant
Sara Vallejo, mentora

Modera: **Fàtima Llambrich**

12.45 – 13.00h. Cloenda: “I què farem, ara?”

Antonio Andrés-Pueyo, codirector del projecte “De la presó a la comunitat” (UB)

13.00 – 14.00h. Actuació musical i aperitiu

A càrrec del Taller Obert del Taller de Músics

Benvinguda



D'esquerra a dreta: Fàtima Llambrich (periodista de Televisió de Catalunya), Josep Cid (codirector del projecte "De la presó a la comunitat"), Domènec Espriu (vicerector de recerca de la Universitat de Barcelona) i Natxo Pardo (representant de les entitats col·laboradores).

La benvinguda als assistents s'inicia per part del professor Josep Cid agraïnt la participació en el projecte de totes les persones involucrades: participants, persones de l'equip de recerca, del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i de les entitats col·laboradores així com coordinadors de voluntaris i, per suposat, els mentors.

En aquestes primeres intervencions es destaca també la rellevància del projecte i el treball coordinat realitzat entre tots els agents. Concretament, el vicerector de recerca de la Universitat de Barcelona destaca la importància que la universitat sigui un espai obert a la societat. Per la seva part, el representant de les entitats col·laboradores valora l'experiència de manera molt positiva en la mesura que el projecte els ha permès donar però també rebre molt de les persones que han participat.

Visualització del vídeo "De la presó a la comunitat"

El vídeo és una petita mostra del treball realitzat fins el moment actual amb intervencions de representants de totes les persones involucrades en el projecte.

El vídeo s'inicia amb l'experiència de la sortida de presó en veu de participants amb i sense mentor. Aquestes persones posen de manifest la desorientació inicial i la manca de suport social que motiva els investigadors a preguntar-se si el suport i l'acompanyament d'una persona mentora voluntària pot ajudar en el procés de desistiment i reinserció d'aquestes persones que surten de presó i a plantejar l'experiment realitzat.

En aquest sentit, més enllà de les experiències dels participants, alguns coordinadors de voluntaris i mentors exposen les seves motivacions per participar, les tasques realitzades així com els aprenentatges assolits al llarg del projecte.

El vídeo compta amb subtítols en català, en castellà i en anglès:



<http://www.delapresoalacomunitat.com/index.php/ca/materials/video>

Taula rodona



D'esquerra a dreta: Fàtima Llambrich (periodista de Televisió de Catalunya), Raúl Ayala (participant), Sara Vallejo (mentora), Luis Fernando Marín (participant) i Vicenç Garcia (mentor)

La taula rodona s'emmarca en el procés de transició de la presó a la comunitat i, concretament, en tres temàtiques que tenen a veure amb les experiències a la sortida de presó, les dificultats en la reinserció i el paper de la societat en la reinserció.

La dinàmica de la taula pretén generar un debat sobre aquestes qüestions alhora que permetre als integrants compartir les seves vivències com a participants i mentors en el projecte.

Experiències de la sortida de presó

Els participants coincideixen a definir la sortida en llibertat definitiva com un moment complicat ja que, més enllà de la il·lusió per la llibertat, la desorientació i desinformació sobre els recursos existents hi prenen protagonisme en aquests moments inicials. Expliquen, en aquest sentit, que la principal dificultat és tornar a un entorn totalment diferent al que es va deixar abans d'entrar a presó.

Altres aspectes com la tramitació de la documentació en el cas de les persones estrangeres o la manca de recursos econòmics esdevenen elements clau per entendre la sortida de presó, tant en les experiències dels participants com dels mentors.

Dificultats en la reinserció

Molt vinculat amb el punt anterior, el debat sobre les dificultats en la reinserció posa de manifest que la transició a la llibertat no és un procés fàcil. A més dels canvis socials que es puguin haver produït durant el temps d'empresonament, els exinterns es troben amb diversos obstacles entre els que destaquen les dificultats per trobar feina o per obtenir el subsidi d'excarceració, dificultats per ser acceptat socialment a causa de prejudicis i estereotips externs i propis i, sobretot, en el cas de les persones migrades, problemes per poder disposar de la documentació.

Paper de la societat en la reinserció

En relació amb la societat, tant els participants com els mentors reivindiquen la necessitat, per una banda, de preparar la sortida en llibertat de les persones ja des de la presó i, per altra banda, de desenvolupar un sistema de serveis postpenitenciaris que pugui respondre a les necessitats de les persones que surten de presó.

En la segona part de la taula rodona es plantegen alguns dels dubtes i comentaris que els assistents sobre les tres temàtiques tractades han anat apuntant durant les diferents intervencions al full de preguntes que se'ls ha donat a l'entrada. De totes les preguntes i comentaris realitzats s'ha fet una selecció i s'han agrupat aquelles aportacions que anaven en la mateixa direcció.

La moderadora de la taula és l'encarregada de transmetre aquests comentaris i preguntes als integrants de la taula. Entre els aspectes més rellevants tractats en aquesta segona part apareixen de nou les dificultats afegides en relació a la tramitació de la documentació en el cas de les persones estrangeres, les dificultats per aconseguir una feina i els obstacles per tornar a encaixar en una societat de la que has estat fora durant un determinat període de temps. Es torna a parlar de la necessitat d'informar els interns sobre els recursos existents i facilitar-los-en l'accés. En aquest punt es destaca el paper dels mentors en la seva tasca de suport i guiatge en aquests moments inicials de desorientació i desinformació. Finalment, també es comenta la idea del tercer grau universal com a forma de transició gradual de la presó a la comunitat.

Cloenda: “I què farem, ara?”



A la fotografia: Antonio Andrés-Pueyo (codirector del projecte “De la presó a la comunitat”)

En l'espai de cloenda, el codirector del projecte Antonio Andrés-Pueyo exposa l'evolució del projecte i planteja futures línies de treball en aquest sentit.

La seva intervenció parteix de la idea que “res serà fàcil per l'exintern” que apareix al llibre *The dedicated ex-prisoner's guide to life and success on the outside. 10 Rules for making it in society after doing time.* (Bovan, 2009). Parteix, per tant, de la dificultat que suposa per les persones que surten de presó la reincorporació

postpenitenciària i, en aquest punt, emmarca l'objectiu principal del projecte de tractar de trobar recursos y procediments que facilitin aquest procés com seria la mentoria.

D'acord amb aquesta idea, exposa l'estat actual de la recerca destacant el seguiment realitzat a unes 200 persones al llarg de 2 anys. El seguiment s'ha realitzat a través de qüestionaris en tres moments (abans de la sortida, sis mesos després la sortida i al cap de l'any) i assenyala que els passos següents tenen a veure amb l'anàlisi de tota la informació obtinguda amb aquests qüestionaris i, alhora, a la recollida gràcies als diaris de camp dels mentors.

Una vegada analitzades les dades, exposa, serà el moment d'elaborar diversos informes. En primer lloc, es realitzarà un informe per a l'entitat que ha finançat el projecte i, posteriorment, se n'elaboraran d'altres dirigits a la comunitat científica i al conjunt de la societat. Aquests informes es faran arribar també als responsables de l'Administració per a que puguin servir d'eina per a futurs recursos d'intervenció.

En aquesta línia, planteja la intenció de publicar tres tipus de documents: la Guia de Recursos creada per facilitar la tasca dels mentors, un text amb les experiències dels participants que serveixi per divulgar-les; i, finalment, treballs enfocats a la comunitat científica.

En la part final de la seva exposició aprofita per agrair a tothom la seva participació i dedicació, i encoratja els participants a esforçar-se per prendre decisions encaminades a la seva reinserció.

Actuació musical a càrrec del Taller de Músics



A la fotografia: integrants del Taller Músics.

Taller Obert, Música per a la reinserció social: <http://tallerdemusics.com/ca/proyectos-sociales/>

El Taller de Músics apropa la música als sectors de població que no hi tenen accés convertint-la en una eina d'inclusió i apoderament. El Taller Obert és un projecte d'acompanyament a la reinserció social mitjançant activitats musicals que constitueix un recurs per a entitats, centres i altres serveis de l'àmbit social que treballen en l'atenció a persones en risc d'exclusió social.

L'actuació serveix per tancar l'acte d'una manera festiva i donar pas a l'aperitiu al pati central de l'Edifici Històric de la Universitat.